

ЖУКОВА

Дар'я Анатоліївна
dashunja_best@bk.ru

Тези на конференцію "Фінансова стійкість підприємств. Аудит"

*аспірант кафедри економіки
підприємства, Харківський
гуманітарний університет
«Народна українська
академія»***АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА**

Фінансовий стан підприємства визначає його конкурентоспроможність на ринку, його стійкість у конкурентній боротьбі, здатність швидко реагувати на потреби цільової аудиторії. У сучасних економічних умовах здатність підтримувати платоспроможність та фінансову стійкість до кризових ситуацій є особливо важливими. Отже, аналіз фінансово-економічного стану та дослідження щодо його вдосконалення є як ніколи актуальними.

Практикою фінансового аналізу сформовано декілька основних методик провадження аналізу [1]:

- горизонтальний аналіз (аналіз часових інтервалів), що базується на порівнянні кожної позиції у фінансовій звітності з аналогічним показником попереднього періоду. Такий аналіз дає змогу визначення змін за окремими статтями балансу у абсолютному та відносному вимірах;

- вертикальний аналіз (або аналіз структури) дозволяє визначити якісну структуру фінансових показників та простежити динаміку змін у структурі;

- трендовий аналіз, що полягає у визначенні тренду динаміки показників за допомогою порівнянь з показниками попередніх періодів, тобто в описі тенденцій та особливостей змін показників. За допомогою тренду можливо здійснити екстраполяцію показників на перспективний період;

- аналіз відносних показників (фінансових коефіцієнтів), що виконується як розрахунок взаємозалежностей та взаємозв'язків між показниками однієї чи декількох форм звітності;

- факторний аналіз, що полягає в оцінюванні рівня впливу окремих факторів (причин) на результативний показник. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник;

- порівняльний аналіз – внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньо галузевими та середніми показниками.

В літературі з аналізу фінансового стану підприємства розрізняють такі види оцінювання, як оцінювання платоспроможності, фінансової стійкості, ймовірності банкрутства підприємства. Найбільш розробленими є методики аналізу ймовірності

банкрутства, що також характеризують фінансову стійкість та платоспроможність підприємства. Призначення цих методик полягає у можливості прогнозування виникнення кризового становища на підприємстві заздалегідь, ще до появи кризових явищ або передумов.

У цілому всі методи прогнозування (діагностики) ймовірності банкрутства можна поділити на такі [2]:

- 1) аналітичні, являють собою комплексний фінансовий аналіз або аналіз фінансового стану суб'єктів господарювання на базі ряду коефіцієнтів, які, однак, не дають узагальнюючого показника;

- 2) якісні, що є системами експертних оцінок або анкетами-опитуваннями, на основі яких робиться висновок про ймовірність банкрутства підприємства;

- 3) кількісні, результатом яких є виведення інтегрального, узагальнюючого показника.

Ключовими індикаторами при аналізі ризику ймовірності банкрутства є класичні коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності, або їх модифікації. На основі цих коефіцієнтів розраховується єдиний показник, або група показників, що відображають таку межу фінансового стану підприємства, при виході з якої фінансовий стан не може бути признаний задовільним. Цей показник є критерієм для оцінки фінансового стану, та визначає ознаки передкризового стану підприємства.

В літературі, присвяченій аналізу фінансового стану підприємства виділяють такі основні недоліки існуючих моделей банкрутства [3]:

- іноземні моделі діагностики неплатоспроможності будуються на основі теорії та практики країн з розвиненим ринком і їх використання у сучасних українських реаліях не є коректним;

- серед вітчизняних моделей діагностики неплатоспроможності практично відсутні такі, що мають галузеву спрямованість;

- система показників для діагностики неплатоспроможності формується дослідниками аналітичним шляхом і не має математичного підґрунтя;

- відсутнє корегування у часовому вимірі.

Не дивлячись на різноманіття існуючих моделей аналізу ймовірності банкрутства, кожному підприємству доцільніше розробляти власну систему оцінювальних показників із врахуванням як загальногалузевих особливостей економічного стану підприємств, так і основних гравців на ринку. Для розробки моделі аналізу ймовірності банкрутства

підприємства необхідним є формування системи показників, що відображатиме основні аспекти діяльності підприємства.

При розробці моделі аналізу банкрутства експертними методами обирається певна кількість показників, що в ідеалі повинна бути не занадто громіздкою, тобто містити, як правило, 5–7 показників, що характеризують найважливіші аспекти фінансово-економічного стану підприємства.

Зазначені вимоги виконуються тоді, коли діагностичні ознаки мають такі властивості [2]:

- не корелюють або слабо корелюють між собою для запобігання дублювання інформації;

- сильно корелюють з ознаками, які не входять до діагностичного набору;

- дозволяють розділяти одиниці, які вивчаються, тобто характеризуються високою варіацією за всіма одиницями множини і досить низькою варіацією за одиницями всередині виділених груп;

- не зазнають зовнішнього впливу.

Такий підхід дозволяє отримати більш-менш достовірну оцінку ймовірності банкрутства підприємства, але характеризується рядом вад. По-перше, для запобігання дублювання інформації при розрахунку парних кореляційних коефіцієнтів є ризик виключення з інтегральної оцінки критичних показників, що є унікальними сигналами про фінансово-економічний стан підприємства, а їх кореляція з іншими розрахунковими показниками є лише наслідком особливостей розрахунку. До того ж, оскільки всі вихідні елементи розрахунку класичних показників фінансово-економічного стану мають своїм джерелом фінансову звітність підприємства, вони так чи інакше взаємопов'язані. По-друге, значення коефіцієнтів при основних складових інтегрального показника виводяться авторами-науковцями з врахування наявного програмного забезпечення, доступу до інформації, суб'єктивного підходу до формування бази досліджуваних підприємств. Тобто, в інтегральний показник ще на етапі його розробки включається ймовірність помилки. По-третє, застосування методики прогнозування ймовірності банкрутства не дає повної

гарантії на достовірний результат, чим більший період, на який виконується прогноз – тим нижча достовірність показнику. В умовах нестабільності вітчизняної економіки, постійної турбулентності зовнішнього середовища підприємств достовірність отриманої прогнозової оцінки зовсім невелика.

При врахуванні означених недоліків вбачається доцільним розробка комплексної експрес-методики діагностування фінансово-економічного стану підприємства, що характеризувала б основні складові фінансового стану. Логіка побудови такої методики базуватиметься на розумінні необхідності регулярного детального моніторингу фінансово-економічного стану підприємства, у якому експрес-методика покликана слугувати проміжним засобом швидкого визначення поточного стану підприємства, що може використовуватися будь-яким фахівцем підприємства як при щоденній роботі, так і при оцінюванні стратегічних альтернатив підприємства.

Список використаних джерел

1. Семенов Г.А. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства / Г.А. Семенов, О.В. Ярошевская // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 1. – С. 136–141.
2. Гребенікова О. В. Аналіз методів прогнозування банкрутства і обґрунтування системи показників визначення кризового стану підприємств машинобудування / О.В. Гребенікова, К.О. Соломянова-Кирильчук // Открытые информацион-ные и компьютерные интегрированные технологии: сб. науч. трудов // Нац. аэрокосм. ун-т «ХАИ». – Х., 2007. – Вып. 34. – С. 219–226.
3. Соломянова-Кирильчук К.О. Методичний підхід щодо діагностики неплатоспроможності машинобудівних підприємств України / К.О. Соломянова-Кирильчук, О.В. Гребенікова // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1 (1). – С. 132–139.